

ตัวการในกระบวนการกล่อมเกลารเรียนรู้ทางการเมือง และความตื่นตัวทางการเมือง

The Culprits in the Process of Political Learning and Political Alertness

ปกรณ์ เปรมทอง¹ วัลลภ ปิริยววรรณ²

Pakorn Pramtong, Wanlop Piriyawattana

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาตัวการในกระบวนการกล่อมเกลารเรียนรู้ทางการเมืองและความตื่นตัวทางการเมืองนั้น ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับตัวการสำคัญในกระบวนการกล่อมเกลารเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน สื่อมวลชนและสถาบันการเมือง ซึ่งส่งผลต่อการทำหน้าที่เนื่องจากเป็นสถาบันที่สร้างค่านิยมและปทัสถาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศรัทธาของประชาชนต่อรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยทั้งหมดนั้นส่งผลต่อความตื่นตัวทางการเมือง ตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยที่มีรากฐานสำคัญมาจากวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย เมื่อถูกหล่อหลอมทางการเมืองจากปัจจัยพื้นฐานสำคัญ สิ่งที่เกิดขึ้นทางการเมืองก็คือ ความสนใจทางการเมืองในด้านของวิถีทางทางการเมืองของผู้สมัครและผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ขาวสารข้อมูล ความรู้และจิตสำนึกของการที่จะพยายามจรรโลงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย วัฒนธรรมทางการเมืองที่เน้นสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรมโดยปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งของการเลือกตั้ง การจัดหลักสูตรวิชาเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นในการบ่มเพาะจิตสำนึกเรื่องอุดมการณ์จริยธรรมทางการเมือง มารยาททางการเมือง กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการเข้าร่วมรับฟังปราศรัยทางการเมือง การรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การสนทนาประเด็นทางการเมืองการร่วมรณรงค์หาเสียง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ และการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองความตื่นตัวทางการเมืองคือสถานะของประชาชนที่มีความสนใจในการเมือง หรือการเลือกตั้งโดยมีตัวแปรที่สำคัญคือวิถีทางทางการเมืองและจิตสำนึกของการที่จะจรรโลงระบอบการปกครองวัฒนธรรมทางการเมืองนั่นเอง

Received: 2022-11-08 Revised: 2022-12-14 Accepted: 2022-12-16

¹รัฐศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program (Politics and Government) College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail. s60463825032@ssru.ac.th

²วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Governance Suan Sunandha Rajabhat University. e-mail. wallop.pi@ssru.ac.th

คำสำคัญ (Keywords): การกล่อมเกลາทางการเมือง; ความตื่นตัวทางการเมือง; ตัวการในกระบวนการกล่อมเกลา

Abstract

The study of the causative agents of political learning and political awakening. The author presents an idea of a key factor in the process of scaling political learning, which consists of family institution educational institutions, peer groups, media and political institutions. This affects the functioning because it is an institution that creates values and norms, especially the people's faith in a democratic form of government. All of which affect the political awakening. According to the democratic regime that has its roots in democratic political culture. when being politically shaped by fundamental factors What happened in politics was political interest in terms of the political maturity of candidates and voters information news Knowledge and consciousness of trying to sustain a democratic regime A political culture that emphasizes liberty, equality, and rule-based justice are the cornerstones of elections. Organizing courses on democratic regimes that focus on cultivating ideological awareness political ethics political etiquette Desirable democratic political process. It also resulted in participation in political speeches. Listening to political news through social media discussion on political issues campaigning to exercise the right to vote at all levels. And joining political rallies, political arousal is the state of people who are interested in politics. Or elections with important variables are political maturity and consciousness of upholding the political culture regime itself.

Keywords: Political lulling, Political awakening, Culprits in the lulling process

บทนำ (Introduction)

นิยามของกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคม คือ กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้และฝึกฝนการเป็นสมาชิกของสังคมและการพัฒนาบุคลิกภาพ โดยกระบวนการกล่อมเกลาทางการเมืองก็คือ กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้และฝึกฝนด้านการเมือง รวมถึงการพัฒนาบุคลิกภาพด้านการเมืองของตน โดยที่บุคคลจะมีความสัมพันธ์กับระบบการเมือง วัฒนธรรม จนกลายเป็นความสัมพันธ์กับระบบการเมือง วัฒนธรรม จนกลายเป็นความสัมพันธ์ที่เรียกว่า “พฤติกรรมของมนุษย์กับบุคลิกภาพทางการเมือง” ความสัมพันธ์นี้จะมีการถ่ายทอดสืบต่อจนเป็นระบบ โดยจะสืบทอดผ่านตัวนำในการกล่อมเกลา เช่น ครอบครัว โรงเรียน สถาบันการศึกษา พรรคการเมือง และสื่อมวลชนกระบวนการกล่อมเกลาเรียนรู้ทางการเมือง คือ กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้แบบแผนพฤติกรรม และอุปนิสัยทาง

การเมือง เป็นกระบวนการที่บุคคลได้มาซึ่งความโน้มเอียงทางการเมืองต่าง ๆ โดยประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ ทศนคติ ความรู้สึก และค่านิยมที่เกี่ยวกับระบบการเมือง กระบวนการทางการเมือง อำนาจทางการเมือง เจ้าหน้าที่ทางการเมืองและบทบาทต่าง ๆ ในระบบการเมือง กระบวนการกล่อมเกลาริยรุธทางการเมือง อาจเป็นกระบวนการรักษาและส่งผ่านหรือการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนสร้างรสนิยมเอียงทางการเมืองใหม่ก็ได้ โดยที่กระบวนการกล่อมเกลาริยรุธทางการเมืองนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่เริ่มต้นของชีวิต การกล่อมเกลาริยรุธทางการเมือง (Political Socialization) เป็นกระบวนการขัดเกลาริยรุธสังคมให้เรียนรู้อิยรุธการดำเนินชีวิตในสังคม นั้น และมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมือง การศึกษาจะมุ่งเน้นการขัดเกลาริยรุธโดยจะเริ่มจาก สถาบัน ครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน กระบวนการกล่อมเกลาริยรุธทางการเมือง เป็นกระบวนการที่ทำให้คนในสังคมได้เรียนรู้อิยรุธแบบแผนแนวทางทั่ว ๆ ไปในสังคม และทำให้คนในสังคมสามารถที่จะใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นในสังคม กระบวนการกล่อมเกลาริยรุธทางการเมืองจะเป็นตัวกลางเชื่อมโยงวัฒนธรรมกับมนุษย์ และดิงวัฒนธรรมเข้ามาซึ่งจะมีผลสำคัญอย่างมากต่อพฤติกรรมมนุษย์สังคม (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และพลศักดิ์ จิรไกรศิริ, 2524)

สำหรับบทความฉบับนี้ผู้เขียนมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการกล่อมเกลาริยรุธทางการเมืองที่ส่งผลให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งกระบวนการกล่อมเกลาริยรุธนั้นเกิดจากปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน และย่อมส่งผลต่อความตื่นตัวทางการเมืองที่แตกต่างกันไปด้วย จึงนำไปสู่ประเด็นสำคัญในการศึกษาของบทความนี้ประกอบด้วยการศึกษาเกี่ยวกับ 1. ตัวการในกระบวนการกล่อมเกลาริยรุธทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วยสถาบันในระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองนำจนวนนำไปสู่ 2. ความตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งเกิดจากตัวแปรสำคัญของการกล่อมเกลาริยรุธทั้งสิ้นและผลที่เกิดขึ้นนั้นสอดคล้องกันอย่างไร ผู้เขียนขอเสนอในแต่ละประเด็นสำคัญดังนี้

1. ตัวการในกระบวนการกล่อมเกลาริยรุธทางการเมือง

การกล่อมเกลาริยรุธทางการเมือง คือกระบวนการเรียนรู้อิยรุธ การถ่ายทอด สืบต่อแนวคิด การกระทำ พฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์ที่ส่งไปยังสมาชิก เพื่อให้เกิดการรักษาเรียนรู้อิยรุธและการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีผลสำคัญหลายประการ อย่างน้อยก็ทำให้บุคคลได้เรียนรู้อิยรุธเรื่องเกี่ยวกับการเมืองที่สังคมนั้นยึดถือปฏิบัติอยู่ ส่งผลให้บุคคลมีบุคลิกภาพทางการเมืองและเกิดเอกลักษณ์ทางการเมืองของสังคม เพราะว่าบุคคลหรือพฤติกรรมของคนเรามีความสัมพันธ์กับสรรพสิ่ง รวมถึงวัฒนธรรมทางการเมือง อันจะเป็นการถ่ายทอดสืบต่อไปยังสมาชิกรุ่นต่อไป ซึ่งมีตัวการในกระบวนการกล่อมเกลาริยรุธทางการเมืองดังนี้

1.1 สถาบันครอบครัว

พฤษิธาน ชุมพล (2548) กล่าวว่า ครอบครัวมีความสำคัญมาก เพราะทุกคนจะต้องมีการขัดเกลาริยรุธในชั้นปฐมภูมิ ตั้งแต่ยังเด็กโดยเริ่มเรียนรู้อิยรุธติดตามความหมายของวัฒนธรรม เรียนรู้อิยรุธ

พฤติกรรมที่เป็นแบบแผนในบริบทที่เหมาะสมตามวัยของตน การกล่อมเกลาทางการเมืองจะมีอิทธิพลน้อยมากในการเรียนรู้ขั้นปฐมภูมิ แต่สำหรับการเรียนรู้ขั้นแรกเริ่มจากสถาบันครอบครัว จนกระทั่งถ่ายทอดไปสู่กระบวนการบทบาททางการเมือง ซึ่งการเรียนรู้ในขั้นปฐมภูมิจะมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตทางการเมืองเป็นอย่างมาก ในสังคมที่มีความสลับซับซ้อน กระบวนการขัดเกลาย่อมมีความหลากหลาย ยิ่งในสังคมที่มีหลายเชื้อชาติ หลายวัฒนธรรม อาจจะทำให้บุคคลเหล่านั้นหย่อนความสามารถในการเข้าร่วมอย่างกลมกลืนกับวัฒนธรรม ส่วนในสังคมที่มีความเรียบง่าย ไม่มีความสลับซับซ้อน (Simple Societies) ครอบครัวจะเป็นหน่วยสำคัญของระบบการเมือง ที่จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมทางการเมืองใน วัยผู้ใหญ่

การหล่อหลอมทัศนคติ ค่านิยมหรือการดำเนินชีวิตในรูปแบบประชาธิปไตยโดยจะเริ่มมาตั้งแต่ครอบครัว ในด้านของการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง สถาบันครอบครัวมีอิทธิพลมากในการหล่อหลอมวัฒนธรรมการเมือง โดยจะกระตุ้นให้เด็กรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองในด้านการเมือง

1.2 สถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาเป็นตัวแทนที่สำคัญในการขัดเกลาสังคม ส่งเสริมการเรียนรู้ กระตุ้นให้การศึกษาวิชาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พื้นฐานของพลเมืองในการรู้จักเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในรูปของประชาธิปไตย ให้รู้จักคิดแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งสถาบันการศึกษาจะช่วยในการกล่อมเกลาคความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมทางการเมือง

พฤติสาณ ชุมพล (2548) ได้อธิบายกระบวนการกล่อมเกลาสังคมทางการเมืองของสถาบันการศึกษามี 3 ทาง คือ

1. โดยการจำลองรูปแบบสังคมทางการเมือง โรงเรียนจะมีส่วนสำคัญในการกล่อมเกลาสังคมทางการเมือง จากหลักสูตรทางการเรียน มีบทบาทในการจัดระบบ และจำลองภาพของสังคมการเมือง ให้เด็กได้รับรู้มากกว่าสถาบันครอบครัว จากหลักสูตรการเรียนการสอนกิจกรรมต่าง ๆ ในสถาบัน
2. ในทางตรง การกล่อมเกลาสังคมทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน จากหลักสูตรต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมืองของสถาบันการศึกษา ในสหรัฐอเมริกาสำหรับการเรียนการสอนทางการเมืองเด็กจะสามารถเข้าใจ และรับรู้ผ่านการขัดเกลามาโดยสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ในเนื้อหาสาระที่มีความคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้แล้ว วัฒนธรรมย่อยที่มีอิทธิพลในการกล่อมเกลาสังคมทางการเมืองอีกด้วย โรงเรียนจะเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ในการเรียนรู้ทางการเมืองโดยตรงจะเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย สิทธิหน้าที่
3. ในทางอ้อม การกล่อมเกลาสังคมทางการเมือง นอกจากจะมีการเรียนการสอนแล้ว การทำกิจกรรมในสังคม การเล่นเกม การมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้รู้ชนะ ถือเป็นการกล่อมเกลาสังคม

การเมืองในรูปแบบประชาธิปไตย การทำกิจกรรมต่าง ๆ ย่อมจะฝึกฝนให้เด็กได้เรียนรู้กระบวนการในสังคมโดยการปฏิบัติและได้เรียนรู้สัมผัสจริง ๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะแสดงออกได้อย่างชัดเจน

1.3. กลุ่มเพื่อน (Peer Groups)

พฤทธิสาณ ชุมพล (2548) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่จะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จะมีบทบาทในการจูงใจ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน แสดงทัศนคติ ถ่ายทอดกล่อมเกลาวัยรุ่นทางการเมืองที่มีลักษณะไม่เป็นระบบ กลุ่มเพื่อนเป็นส่วนสำคัญในการรักษาคุณภาพระหว่างการเล่นแปลงในทัศนคติทางการเมือง มีอิทธิพลด้านความคิดเป็นอย่างมาก ในรูปแบบของการชักชวน การจูงใจให้กลุ่มสนใจและเกิดความรู้สึกคล้อยตามกัน กลุ่มเพื่อนนับว่ามีความสนิทสนมกันเป็นอย่างมาก สามารถทำให้คนในกลุ่มมีความเห็นเหมือนกันทางการเมือง เป็นตัวเชื่อมระหว่างบุคคลกับกลุ่มและสถาบัน โครงสร้างทางสังคมต่าง ๆ

1.4. สื่อมวลชน

พฤทธิสาณ ชุมพล (2548) กล่าวว่า สื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการกล่อมเกลาวัยรุ่นทางการเมือง ในรูปแบบหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น สื่อเหล่านี้จะเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดข่าวสาร ท่าทีทางการเมือง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อมวลชนโดยตรง เป็นตัวแทนในการแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้อย่างรวดเร็วทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถกระตุ้นความรู้สึก ทัศนคติ ที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อทางการเมืองอีกด้วย

1.5. สถาบันทางการเมือง

สถาบันทางการเมืองต่าง ๆ เช่น รัฐบาล รัฐสภา พรรคการเมือง ถือเป็นตัวแทนในการกล่อมเกลาวัยรุ่นทางการเมืองที่เป็นทางการ และมีลักษณะหัตถิยา มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำหน้าที่กล่อมเกลาวัยรุ่นทางการเมืองของประชาชนพลเมืองโดยตรง และมีส่วนเชื่อมสัมพันธ์กับการสร้างให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง

ลิขิต ธีรเวคิน (2536) ได้กล่าวถึงการสร้างวัฒนธรรมการเมืองว่าต้องอาศัย 3 กระบวนการดังต่อไปนี้

1. ค่านิยมและปทัสถานโดยเฉพาะอย่างยิ่งศรัทธาของประชาชนต่อรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยต้องมั่นคง ประชาชนต้องเข้าใจข้อจำกัด และต้องอดทน อดกลั้นต่อความล่าช้า ต้องมีความอดทน และให้ออกาสเวลาในการพัฒนา
2. ระบบการสั่งสอนอบรม กล่อมเกลาวัยรุ่นในครอบครัว ในสถาบันการศึกษาและในสังคม สื่อมวลชน ตลอดจนรายการบันเทิงและสารคดีต้องมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย
3. การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีประสบการณ์ด้วยการปฏิบัติ เช่น การกระจายอำนาจให้อิสระกับท้องถิ่นในการปกครองตนเอง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งระบุไว้

ในรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิในการร่วมแสดงความคิดเห็น ตลอดจนรายการบันเทิง และสารคดีต้องมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย

สรุปได้ว่าตัวการในกระบวนการกล่อมเกลารการเรียนรู้ทางการเมืองนั้นเกิดจากการถ่ายทอดการกล่อมเกลารทางการเมือง การเรียนรู้ทางการเมืองจากรุ่นสู่รุ่นโดยเริ่มจากสถาบันครอบครัว ทำหน้าที่ในการปลูกฝังครอบครัวจะเป็นหน่วยสำคัญของระบบการเมือง ที่จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมทางการเมือง ตามมาด้วยสถาบันการศึกษาเป็นตัวแทนที่สำคัญในการขัดเกลารทางสังคม ส่งเสริมการเรียนรู้ กระตุ้นให้การศึกษาวิชาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พื้นฐานของพลเมืองในการรู้จักเคารพสิทธิ และเสรีภาพของผู้อื่น ลำดับต่อมาคือกลุ่มเพื่อนจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่จะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด จะมีบทบาทในการจูงใจ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน แสดงทัศนคติ ถ่ายทอดกล่อมเกลารวัฒนธรรมการเมืองที่มีลักษณะไม่เป็นระบบ ถัดมาคือสื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการกล่อมเกลารทางการเมือง ในรูปแบบหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น สื่อเหล่านี้จะเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดข่าวสารทำที่ทางการเมือง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อมวลชนโดยตรง และสถาบันการเมือง สถาบันสุดท้ายที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่เนื่องจากเป็นสถาบันที่สร้างค่านิยมและปทัสถานโดยเฉพาะอย่างยิ่งศรัทธาของประชาชนต่อรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ซึ่งกระบวนการทั้งหมดเหล่านี้ส่งผลให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองแทบทั้งสิ้น

2. ความตื่นตัวทางการเมือง

แนวคิดเรื่อง “ความตื่นตัวทางการเมือง” เริ่มถูกนำมาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการวัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในวงกว้างมากขึ้น เนื่องจากถือว่าการตื่นตัวทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองตาม ครรลองของระบอบประชาธิปไตยที่มีรากฐานสำคัญมาจากวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นสามารถผลักดันก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือ “อาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย” ได้

วัฒนา แซ่โง้ว (2555) ได้สรุปแนวคิด “ความตื่นตัวทางการเมือง” ต้องขึ้นกับตัวแปรที่สำคัญ คือ

1. วุฒิภาวะทางการเมืองของผู้สมัครและผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ข่าวสารข้อมูล ความรู้ และจิตสำนึกของการที่จะพยายามจรรโลงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
2. วัฒนธรรมทางการเมืองที่เน้นสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรมและน้ำใจนักกีฬาโดยปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งของการเลือกตั้ง
3. การจัดหลักสูตรวิชาเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นในการบ่มเพาะจิตสำนึกเรื่องอุดมการณ์ จริยธรรมทางการเมือง มารยาททางการเมือง กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่พึงประสงค์ โดยนำตัวอย่างการเมืองที่ดีจากประเทศต่างๆ รวมทั้งใน

ส่วนดีที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่น การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่กล่าวมาแล้วเป็นหลักสูตรในการสอนต่อไป ตั้งแต่ชั้นประถม มัธยมจนถึงชั้นมหาวิทยาลัยรวมตลอดทั้งโรงเรียน การเมืองทั้งหลายซึ่งควรจัดขึ้นโดยสภาพทางการเมือง โดยเฉพาะการอบรมเรื่อง ความรู้ ค่านิยม และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือที่เรียกว่า “อาตมันทาง การเมืองแบบประชาธิปไตย” (Democratic Political Self) นั้นสามารถพัฒนาให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองไทย ดังลักษณะอาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของปัจเจกบุคคล ดังนี้

1. ตนเป็นบุคคลที่มีสิทธิเสรีภาพ มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ มีสิทธิที่จะดำรงตน ภายใต้กรอบกฎหมายของบ้านเมือง ไม่มีใครจะมาแสดงอำนาจบาตรใหญ่กับตนได้
2. ตนเป็นบุคคลที่มีความเสมอภาคในทางการเมืองและความเสมอภาคต่อหน้า กฎหมายกับผู้ร่วมชาติการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุความแตกต่างทางศาสนา เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ เพศ ฯลฯ เป็นสิ่งที่ไม่ยอมให้เกิดขึ้น
3. สิทธิเสรีภาพของตนในฐานะประชาชนได้ถูกรับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญตนมีสิทธิที่จะทวงสิทธิดังกล่าวถ้าถูกละเมิดโดยใครก็ตาม
4. ตนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น มีสิทธิที่จะประท้วงคัดค้านการกระทำอันไ้ตามที่มาจากหน่วยราชการหรือรัฐบาลที่มีต่อสิทธิขั้นมูลฐานของตนในฐานะที่เป็นประชาชนผู้เสียภาษี
5. ตนมีสิทธิการเมืองที่จะลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งเลือกผู้ที่จะเป็นผู้แทนของตนให้รัฐสภา มีสิทธิในการที่จะกำหนดว่าต้องการให้ใครทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร
6. มีความเชื่อมั่นว่าทุกอย่างในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้น สามารถที่จะทำให้อดีขึ้นได้ถ้าร่วมแรงร่วมใจกันผลักดันให้สิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้นโดยผ่านกลไกของรัฐและรัฐมีภาระหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของชุมชนของตนที่เรียกร้องอย่างสมเหตุสมผล
7. ในฐานะเป็นประชาชนของประเทศที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นตนมีสิทธิที่จะมีข่าวสารข้อมูล แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อตกลงอันใดก็ตามที่ประเทศของตนกำลังจะทำกับประเทศอื่น ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่สนธิสัญญาทางการค้า ภาษีอากร พันธมิตรในทางการเมือง พันธมิตรใน การสงคราม ข้อตกลงแลกเปลี่ยนต่าง ๆ ซึ่งอาจจะมิผลบวกและผลลบในฐานะประชาชนจึงมีสิทธิ ที่จะติดตามหาข้อมูล และแสดงความคิดเห็น
8. ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนการเมืองตนมีสิทธิที่จะได้เห็นสื่อมวลชนที่มี จริยธรรม มีความรับผิดชอบ มีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญที่จะเสนอข่าวที่ถูกต้องเป็นปากเป็นเสียงให้กับประชาชน และสร้างมาตรฐานที่ถูกต้องและยุติธรรมให้กับสังคม
9. ในฐานะที่เป็นสมาชิกและประชาชนผู้ซึ่งมีความพร้อมในแง่คุณวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ ความรู้ความสามารถ ตนย่อมมีสิทธิที่จะเปลี่ยนฐานะจากประชาชนผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่ได้กล่าวมาแล้วมาสู่การเป็นผู้ปฏิบัติการทางการเมืองโดยการลงเลือกตั้งใน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระดับชาติเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภา หรือแม้แต่การทำหน้าที่ในฝ่ายบริหาร หรือทำหน้าที่อื่นใดที่ตนสามารถจะกระทำได้ตามครรลองของกฎหมาย

10. ในฐานะประชาชนของชุมชนการเมืองตนมีสิทธิที่จะเรียกร้องคาดหวังและต่อสู้ให้ตนและสมาชิกในครอบครัวรวมทั้งเพื่อนร่วมชาติทุกคนดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ โดยมีปัจจัยสี่มีสิทธิเสรีภาพโดยประกันกฎหมายและบังคับโดยกฎหมายและมีโอกาสเข้าถึงการศึกษา การประกอบอาชีพเพื่อยกฐานะของตนในทางสังคมและเศรษฐกิจให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ธรรมนูญ หมวกฉิม (2564) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การเข้าร่วมรับฟังปราศรัยทางการเมือง ส่วนใหญ่เข้าร่วมตามกระแสการเมืองที่เปิดกว้างและมีความสนใจในนโยบายว่า สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด แต่ยังไม่ถึงขั้นที่จะมีการพิจารณาอย่างละเอียดด้วยตรรกะทางวิชาการมากนัก ดังนั้น การเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยทางการเมืองของประชาชน จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองในระดับหนึ่ง

2. การรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่นิยมรับฟังข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมือง ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทุกประเภท เนื่องจากประชาชนทุกคนมีโทรศัพท์เคลื่อนที่มีอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัย สามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วโลก ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสมอภาคและเลือก รับฟังรับชมในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้อย่างหลากหลาย การมีสื่อสังคมออนไลน์เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ทำให้ ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองเนื่องจากได้รับรู้ถึงข่าวสารเหตุการณ์ทางการเมืองในแต่ละวันอย่างต่อเนื่อง

3. การสนทนาประเด็นทางการเมือง ส่วนใหญ่สนทนาประเด็นทางการเมืองในโอกาสต่าง ๆ ระหว่างที่ยืนรออยู่นั้น ก็จะมีการสนทนาทางการเมืองกัน เรื่องที่นำมาสนทนาส่วนใหญ่เกี่ยวกับนโยบายรัฐบาล นายกรัฐมนตรีทำอะไรการทำหน้าที่ในรัฐสภาเป็นอย่างไร และนอกนั้นเป็นเรื่องเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับปากท้องชีวิตความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานการสนทนาทางการเมืองส่งผลให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองอย่างมีความสำคัญเป็นเรื่องของการตื่นตัวทางการเมืองที่ดี

4. การร่วมรณรงค์หาเสียง ประชาชนมีความนิยมต่อพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบอย่างชัดเจน เช่น ความนิยมต่อพรรคเพื่อไทย ความนิยมต่อพรรคภูมิใจไทย และความนิยมต่อพรรคประชาธิปัตย์ เป็นต้น อีกทั้งยังมีความนิยมต่อกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองเสื้อเหลืองและเสื้อแดง ทั้งนี้ความนิยมทางการเมืองต่อพรรคการเมืองและกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ต่างก็มีประชาชนร่วมรณรงค์หาเสียงและเข้าร่วมในกิจกรรมทั้งสิ้น ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าการร่วมรณรงค์ทางการเมืองกับพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบนั้นเป็นเรื่องที่ดีและมีความรู้สึกว่าการร่วมรณรงค์แต่ละครั้งนั้นเป็นเหมือนกับการเผยแพร่แนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างหนึ่งให้กับคน

ทั่วไปได้รับทราบ และเขาก็มีความเชื่อลึก ๆ ว่าแนวคิดหรือนโยบายที่เขา กำลังร่วมรณรงค์นั้นเป็นสิ่งที่ดีที่อยากจะเผยแพร่

5. การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกระดับไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และการออกเสียงประชามติร่างกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง ประชาชนจึงตระหนักในสิทธิ์ที่ตนเองมีอยู่และใช้สิทธิ์ผ่านการเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเอง การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการตื่นตัวทางการเมืองอย่างหนึ่งที่ประชาชนต้องการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง

6. การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง เป็นสิทธิ์ขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงแสดงออก การแสดงออกเช่นนี้หากมอง ในแง่ดีนับว่าเป็นการตื่นตัวทางการเมืองอย่างหนึ่ง หรือมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้รับทราบถึงการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลในขณะนั้น หากมองในแง่ของสัญญาณการพัฒนาประชาธิปไตยเพราะประชาชนได้ใช้สิทธิ์ของตนเองและแสดงออก ถึงความต้องการของกลุ่มตนเอง

กัญจิรา วิจิตรวชิรารักษ์ (2560) ได้สรุปแนวคิดความตื่นตัวทางการเมือง กล่าวว่า ความตื่นตัวทางการเมืองจึงเป็นที่มาของการแสดงออกทางการเมืองผ่านการมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ แต่ไม่ได้มองว่าเป็นเพียง “วิธีการ” ทางการเมืองเท่านั้นแต่ยังเป็น “เป้าหมาย” สำคัญยิ่งในการพัฒนาทางการเมือง เพราะหากทำให้ประชาชนได้มีความตื่นตัวหรือกระตือรือร้นเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างจริงจังต่อเนื่องในทิศทางที่เหมาะสมแล้วย่อมสามารถเข้ามาติดตามและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใสและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนอยู่แท้จริง

พระมหาณัฐพงษ์ ขนติโร (ร่อน้อย) (2563) ได้สรุปปัจจัยการตื่นตัวทางการเมืองไว้ว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนต้องเป็นวัฒนธรรมที่มีความตื่นตัวทางการเมือง คือ จิตวิญญาณของความเป็นประชาธิปไตย เชื่อในความเสมอภาค และเคารพสิทธิของผู้อื่นพร้อมที่จะสู้เพื่อสิทธิของตนเองมีความยุติธรรม ไม่ขายสิทธิขายเสียง มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ตื่นตัวทางการเมืองถูกนำมาเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการวัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในวงกว้างมากขึ้น เนื่องจากถือว่าการตื่นตัวทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยที่มีรากฐานสำคัญมาจากวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้นสามารถผลักดันก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

สรุป ความตื่นตัวทางการเมืองคือสภาวะของประชาชนที่มีความสนใจในการเมือง หรือการเลือกตั้งโดยมีตัวแปรที่สำคัญคืออู่อุณหภูมิทางการเมืองและจิตสำนึกของการที่จะจรรโลงระบอบการปกครองวัฒนธรรมทางการเมือง

บทสรุป (Conclusion)

การศึกษาตัวการในกระบวนการกล่อมเกลารเรียนรู้ทางการเมืองและความตื่นตัวทางการเมืองนั้น ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับตัวการสำคัญในกระบวนการกล่อมเกลารเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย สถาบันครอบครัวทำหน้าที่ในการปลูกฝังครอบครัวจะเป็นหน่วยสำคัญของระบบการเมือง ที่จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมทางการเมือง ตามมาด้วยสถาบันการศึกษาเป็นตัวแทนที่สำคัญในการขัดเกลารทางสังคม ส่งเสริมการเรียนรู้ กระตุ้นให้การศึกษาวิชาความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่พื้นฐานของพลเมืองในการรู้จักเคารพสิทธิ และเสรีภาพของผู้อื่น ลำดับต่อมาคือ กลุ่มเพื่อนจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่จะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดจะมีบทบาทในการจูงใจ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน แสดงทัศนคติ ถ่ายทอดกล่อมเกลารวัฒนธรรมการเมืองที่มีลักษณะไม่เป็นระบบ ถัดมาคือสื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการกล่อมเกลารทางการเมือง ในรูปแบบหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น สื่อเหล่านี้จะเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดข่าวสาร ทำที่ทางการเมือง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อมวลชนโดยตรง และสถาบันการเมือง สถาบันสุดท้ายที่ส่งผลต่อการทำหน้าที่เนื่องจากเป็นสถาบันที่สร้างค่านิยมและปทัสถาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศรัทธาของประชาชนต่อรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ซึ่งกระบวนการทั้งหมดเหล่านี้ส่งผลให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองแทบทั้งสิ้น โดยทั้งหมดนั้นส่งผลต่อความตื่นตัวทางการเมืองเนื่องจากถือว่าการตื่นตัวทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองตาม ครรลองของระบอบประชาธิปไตยที่มีรากฐานสำคัญมาจากวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย เมื่อถูกหล่อหลอมทางการเมืองจากปัจจัยพื้นฐานสำคัญ สิ่งที่เกิดขึ้นทางการเมืองก็คือ ความสนใจทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นมีความสนใจและตื่นตัวกับ วุฒิมารทางการเมืองของผู้สมัครและผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ข่าวสารข้อมูล ความรู้และจิตสำนึกของการที่จะพยายามจรโลงระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย วัฒนธรรมทางการเมืองที่ เน้นสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรมและน้ำใจนักกีฬาโดยปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งของการเลือกตั้ง การจัดหลักสูตรวิชาเกี่ยวกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นในการบ่มเพาะจิตสำนึกเรื่องอุดมการณ์ จริยธรรมทางการเมือง มารยาททางการเมือง กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการเข้าร่วมรับฟังปราศรัยทางการเมือง การรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การสนทนาประเด็นทางการเมือง การร่วมรณรงค์หาเสียง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ และการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองความตื่นตัวทางการเมืองคือสภาวะของประชาชนที่มีความสนใจในการเมือง หรือการเลือกตั้งโดยมีตัวแปรที่สำคัญคือวุฒิมารทางการเมืองและจิตสำนึกของการที่จะจรโลงระบอบการปกครองวัฒนธรรมทางการเมืองนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์. (2560). การตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย THE POLITICAL ALERTNESS OF NEW GENERATION IN THAILAND. วารสารสถาบันวิจัย
ญาณสังวร รัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- ณฐมน หมวกนิม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนชาวไทย Factors
Affecting the Political Attentiveness of Thai Youths. วารสารรัชต์ภาคย์. คณะ
สังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พฤทธิสถาน ชุมพล. (2548). ระบบการเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาณัฐฐพจน์ ขนติธโร (ร่อนน้อย). (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของ
ประชาชน ในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร FACTORS AFFECTING TO POLITICAL
ALERTNESS OF THE PEOPLE IN LAMAE DISTRICT, CHUMPHON PROVINCE.
วิทยานิพนธ์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และพลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2524). วัฒนธรรมทางการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สมาคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
- ลิขิต อีร์เวคิน. (2536). การเมืองและการบริหาร. มติชน, 7 (กันยายน 2536): 9.
- วัฒนา เช่งไพเราะ. (2555). ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันการศึกษาในเขต
กรุงเทพมหานครกับการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ช่วงปี พ.ศ. 2549-
2554. (หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.